

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA BIBLIOTEKI UMCS. 1947-1962
(Zarys chronologiczny)

Biblioteka ma dotychczas skromny dorobek. Są to przeważnie prace bibliograficzne, wykazujące osiągnięcia własnego środowiska uniwersyteckiego lub dotyczące takich dziedzin, jak bibliotekoznawstwo i księgoznawstwo, historia, językoznawstwo, chemia, botanika. Mają wartość informatorów dla historii kultury i nauki. Są to również drukowane w czasopismach artykuły o tematyce bibliotecznej, regionalnej, recenzje książek, a nawet mapy.

Początki tych prac sięgają roku 1947; wtedy bowiem ukazał się pierwszy "Wykaz czasopism znajdujących się w Bibliotece Uniwersyteckiej" Władysława Skoczylasa, Lublin... 4° ss.13 (druk jednostronny). W późniejszych latach kontynuowała tego rodzaju zestawienia Maria Jasienowicz. Drukowane były w Spisach wykładów w latach 1952/53 s.111-139, 1953/54 s.183-202 oraz w Biuletynach Biblioteki z lat 1956-57. Dwa następne (rok 1958 i 1959) zestawione przez Helenę Sobieszczanską zostały wydane oddzielnie.

Poważniejsze prace bibliograficzne rozpoczęto w roku 1950 zakładając dwie kartoteki: do wykazu wydawnictw ciągłych i do historii Uniwersytetu. "Wykaz czasopism i wydawnictw ciągłych znajdujących się w Bibliotece UMCS oraz w Bibliotekach Instytutów i Zakładów UMCS i Akademii Medycznej w Lublinie" (do 1950 r.) 8° ss.VII, 132.VI zestawiony przez Tadeusza Margulaa i Jerzego Pansa pod red. Władysława Skoczylasa, powielony został w 1951 r. Druga kartoteka, opracowywana przez Stefanę Fedorko, ilustruje dzieje Uczelni od założenia do 1959 r. wł. na podstawie artykułów i notatek w czasopismach krajowych, zwłaszcza lokalnych. Posiada układ chronologiczny i klasyfikację rzeczową.

wą, dzięki której zarysowują się problemy ośrodka uniwersyteckiego. Jest kontynuowana na bieżąco i może być pomocna przy pisaniu monografii historycznej Uniwersytetu. (Taki temat zaplanowała w 1961 r. Katedra Historii Oświaty i Wychowania.)

Następną pracą o charakterze bibliograficznym jest wychodzący 1953 r. pod red. Heleny Sobieszczakiej kwartalnik pt. "Wykaz ważniejszych nabytków" w układzie działowym. Od 1955 r. zmieniono nazwę na "Biuletyn Biblioteki UMCS w Lublinie". Od tego czasu wprowadzono do Biuletynu informacje i komunikaty z życia Biblioteki. Od nr 2 w 1956 r. oprócz nabytków bibliotecznych figurują ważniejsze zakupy bibliotek zakładowych oraz artykuły bibliotekarzy o różnej tematyce; np. Janiny Izdebskiej: Historia bibliotek klasztornych Lublina, 4:1956 nr 3 s.1-11. (Śmierć przeszkodziła w doprowadzeniu pracy do końca); Stefana Wojciechowskiego: Wydawnictwa pierwszego Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Lublinie, 4:1956 nr 2 s.1; Najstarsza praca polska o torfie, 6:1958 nr 3 s.1-5; Jeszcze o najstarszej pracy o torfie, 7:1959 nr 1 s.VI-VIII i in. W 1959 r. nazwę zmieniono na "Biuletyn. Wykaz ważniejszych nabytków".

Biuletyn wydawany jest techniką poligraficzną. Wykonawcami byli CIDNT w Warszawie w latach 1955-57, następnie Lubelska Spółdzielnia Wydawnicza w 1958 r., a od 1959 do chwili obecnej Politechnika Śląska, Zakład Produkcji Pomocy Naukowych w Gliwicach.

W tym samym 1953 r. Paweł Gduła przygotował do druku pionierską pracę "Drukarstwo Lubelskie". Ukazała się pośmiertnie w Annales UMCS Sect.F. 8:1953 (druk. :) 1957 s.39-112.

W 1953 r. powstała również myśl wydania bibliografii dziesięciolecia UMCS. Pracę zespołową rozpoczęto na początku 1954 r. pod kierunkiem Stefani Fedorko, która niedawno ukończyła w Warszawie kurs dla samodzielnych bibliografów. Praca wyszła W: Dziesięć lat Uniwersytetu... z odrębną paginacją i pod własnym tytułem "Wykaz publikacji pracowników naukowych Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie... w latach

1944-1954. Lublin 1954 ... 4° ss.167. Materiały bibliograficzne zebrali i zestawili...:

- I. Wydział Matematyki, Fizyki i Chemii - Tadeusz S m o ł k a,
Regina S c h r e i t e r.
  - II. Wydział Biologii i Nauk o Ziemi - Maria K o w a ł s k a,
Stanisław M a k o w i e c k i, Hipolit P u s z k a r -
s k i, Tadeusz W ó j c i k
  - III. Wydział Lekarski - Stefania F e d o r k o
  - IV. Wydział Farmaceutyczny - Stefania F e d o r k o
  - V. Wydział Weterynaryjny - Barbara S. H o r y s z e w s k a
  - VI. Wydział Rolny - Helena S o b i e s z c z a ń s k a,
Stanisław M a k o w i e c k i
  - VII. Wydział Zootechniczny - Stanisław M a k o w i e c k i,
Helena S o b i e s z c z a ń s k a
  - VIII. Wydział Prawa - Mieczysława W e ł n a
  - IX. Wydział Humanistyczny - Maria J a s i e n o w i c z
- Spisy zestawiała Stefania F e d o r k o

W Wykazie zgrupowano pozycje według wydziałów Uniwersytetu, w ramach wydziału - alfabetycznie. Pośpiech w opracowaniu nie pozwolił na przygotowanie indeksu rzeczowego, ograniczono się do spisu autorów.

W 1954 i 1955 r. wydano "Informator dla czytelników" w opracowaniu S. F e d o r k o z fotografiami S. M a k o w i e c k i e g o. Lublin... Biblioteka UMCS 8° ss. 15, nłb.1, fot.2; ss.23, fot.4.

W roku 1956 Biblioteka włączyła się do ogólnopolskiej pracy nad Słownikiem biograficznym pracowników książki polskiej. Zespół lubelski pod kierunkiem S. W o j c i e c h o w s k i e g o przygotował do zeszytu próbnego, wydane w Łodzi w 1958 r., dziewięć życiorysów: T. S m o ł k a - Fajfera Jana (s.33-4), Wąsa Tomasza (s.92-3), Wąsowicza Adama (s.93); S. W o j c i e c h o w s k i - Kazimierza Wielkiego (s.51), Mikołaja z Jadownik (s.63), Póltawskiego Adama Jerzego (s.75-6) Salomeę św. (s.81-82); P. G d u ł a - Pruskiego Jana Karola (s.76-7); S. B. H o r y s z e w s k a - Kossowskiego Władysława (s.53).

Od 1959 r. zespół prowadzi Mieczysława W e ł n a - A d r i a n e k. Liczba członków wzrosła do sześciu osób. Zespół w dalszym ciągu bibliografuje źródła i do 30 grudnia 1962 r. ma przygotować nowe biogramy: T. S m o ł k a - Zygmunta Klukowskiego, Kazimierza Lewickiego, Henryka Rosińskiego, Jana Smożkę; M. W e ł n a - A d r i a n e k - Mieczysława Biernackiego. Ludwika Kamykowskiego; Teresa B a t o r s k a - Macieja Bayera; S.B. H o r y s z e w s k a - F l a n c z e w s k a - ks. Ludwika Zalewskiego; Wanda M a ł e k - Kajetana Morykoniego; Stefan P a w e l e c - Feliksa Bernatowicza, Alfreda Biesiadeckiego, Henryka Wiercińskiego; S. F e d o r k o (poza zespołem) - Kornelę Ujejskiego, Zdzisława Budziszewskiego, Witolda Cholewińskiego.

W 1957 r. T. S m o ł k a wszedł w skład Rady Redakcyjnej Roczników Bibliotecznych i pozostaje nadal jej członkiem.

W tym samym 1957 r. Biblioteka powieliła S. W o j c i e c h o w s k i e g o Katalog zatytułowany "Wystawa polskiego plakatu w wyborze z lat 1899-1957 otwarta w dniach 8-20 kwietnia 1957"... Lublin ... B-ka UMCS 4° s.nlb.2,8 S. W o j c i e c h o w s k i był współredaktorem Kalendarza Lubelskiego na rok 1958, Lublin 1957. Opracował mapę: Województwo Lubelskie w latach 1621-1626 W: Jan Kolasa, Kamila Schuster "Rejestr poborowy Województwa Lubelskiego"... Wrocław 1957. Wydrukował nadto szereg artykułów: Wystawa ekslibrisu lubelskiego. Bibliot.lubel. 2:1957 nr 4-7, fot; Urok ziemi lubelskiej.-Dz.lud.2: 1958 nr 286 30 XI s.12, fot; Z działalności Towarzystwa Miłośników Książki w Lublinie. Bibliot. Lubel. 3:1958 nr 2 s.24-26, fot; Zbigniew Góralski "Taryfa mostowego i grobelnego województwa Lubelskiego z 1767 roku" ... (Rec.) Rocz.lubel. 1:1958 s.252-255.

W 1958 roku ukazały się związane z problematyką biblioteczną cztery recenzje M. J a s i e n o w i c z: A.D.Roberts-Introduction to Reference Books, London 1952. Rocz-i bibliot. 2: 1958 z.1-2 s.279-280; L.Brummel - Les catalogues collectifs, Paris 1956.-Rocz-i bibliot.2:1958 z.1-2 s.286-288; Rules for Descriptive Cataloguing in the Library of Congress, Washington 1949. Rocz-i bibliot.2:1958 z.3-4 s. 533-535; Biblio, Paris 1957 nr 1-10.-Rocz-i bibliot.2:1958 nr 3-4 s.541-543.

W 1959 roku S. Wojciechowski wydrukował dalsze prace: Co to jest Lubelszczyzna. -Orka 3:1959 nr 21,24 V s. 1-2; Historia miasta (Lublina)W: Przewodnik po Lublinie 1959 s.15-35, fot.; Rudy i kuźnice lubelskie w XVI w. Rocz. Ogniska naucz. 1959 s.298-306, mapa skł.1; Uwagi o osadnictwie. W:Z przeszłości Ziemi Łukowskiej. Lublin 1959 s.109-112, mapka; Dobra królewskie Województwa Lubelskiego w 1565 r. (Mapa) W: Lustracja Województwa Lubelskiego 1565. Wrocław 1959; Wspólnie ze Stanisławem Oczkowskim - bibliofilski katalog "Exlibris lubelski dawny i nowy".Lublin 1959 Woj. i Miejska Biblioteka Publ. im. H.Łopacińskiego i Lubel. Tow. Miłośn. Książki 8° ss.23, nlb. 1+16, nlb.4 (z przedmową w jęz. polskim i angielskim).

Na piętnastolecie Uczelni Biuro Wydawnictw UMCS wydrukowało (przygotowywaną przez S. Fedorko od 1956r.) monografię bibliograficzną, wykazującą w układzie systematycznym zawartość dziewięciu sekcji Roczników pt. "Annales UMCS. Bibliografia. 1946-1958"... Sect. A-F vol. 1-10, Sect. G vol.1-5)Lublin 1959 8° ss.XXX, nlb.2, 127, nlb. 1. Ze względu na to, że Bibliografia, podobnie jak i poszczególne tomy Roczników, miała powędrować na cały świat do punktów wymiany, wprowadzono dla użytkowników zagranicznych przedmowę, nagłówek i spis treści w językach angielskim i rosyjskim zachowując nadto pełną trójjęzyczną tytulaturę każdej pozycji. Recenzowała Bibliografię Irena Michalak.-Prz. bibliot. 28:1960 z.2 s.177-179.

S. Fedorko przygotowuje kontynuację obejmującą tomy XI-XV wraz z indeksem osobowym i przedmiotowym.

Rok 1959 zaznaczył się jeszcze kilkoma nowymi tematami.

H. Sobieszczńska zaczęła gromadzić materiał do "Linneanów w Polsce" z inicjatywy Prof. Adama Paszewskiego, Kier. Katedry Fizjologii Roślin UMCS. Bibliografia obejmuje materiał do końca 1959 r. ze wszystkich bibliotek uniwersyteckich, bibliotek PAN i większych bibliotek publicznych - w układzie chronologicznym w obrębie działów. Niektóre pozycje są adnotowane, wszystkie zaopatrzone w sigla biblioteczne.

R. Schreiter podjęła się opracowania na podstawie czasopism polskich (chemicznych i lekarskich) chromatografii za okres 1944-1961 - w porozumieniu z Prof. Andrzejem Waksmundz-kim, Kier. Katedry Chemii Fizycznej UMCS.

Zdzisław D o b r z a ń s k i wspólnie z Józefem Kanią z Katedry Języka Polskiego pod red. Prof. Leona Kaczmarka, Kier. tejże Katedry opracowuje bibliografię logopedyczną do 1960 r.

Bibliografia zawiera takie działy, jak fonetyka, embriologia mowy, leczenie i profilaktyka wad mowy itp.

Te trzy tematy weszły do planu wydawniczego na rok 1963.

Na ukończeniu jest również praca eksperymentalna inż.

S. M a k o w i e c k i e g o, rozpoczęta w 1959 r. i prowadzona w Zakładzie Botaniki Ogólnej UMCS na temat wpływu wysokich temperatur na zarodniki głównej prosa "Sphacelotheca panici miliacei". Wiąże się ona z zagadnieniem zwalczania chorób zbóż.

W 1960 roku T. S m o ł k a brał udział jako pierwszy redaktor kolegium redakcyjnego w pracach nad wydaniem Kalendara Lubelskiego na rok 1961. Napisał również: Ze wspomnień o doktorze Zygmuncie Klukowskim.- Bibliot. lubel. 6: 1961 nr 1-4 s.22-25.

W planie naukowym na rok 1962 zgłoszono oprócz kontynuacji (Słownik biograficzny, Bibliografia logopedyczna, Bibliografia Annales, Dzieje Uczelni, Bibliografia chromatografii, Zwalczanie chorób zbóż) nowe indywidualne tematy: Zenobia S a d u r s k a - Materiały bibliograficzne do historii PSL "Wyzwolenie" na Lubelszczyźnie 1918-1926, ze szczególnym uwzględnieniem pamiętników i wspomnień działaczy stronnictwa; R. S c h r e i t e r w porozumieniu z Prof. Włodzimierzem Żukiem, Kier. Katedry Fizyki Doświadczalnej UMCS - Bibliografię spektrometrii mas i elektromagnetycznej separacji izotopów; Elżbieta K w a ś n i e w s k a z inicjatywy Prof. A. Pa-szewskiego - Historię botaniki w Polsce 1945-1961; Artur I s k r z y c k i - Życie umysłowe w Lublinie w latach 1809-1863. Jest to praca doktorska, wykonywana w Katedrze Historii Oświaty i Wychowania UMCS; S. F e d o r k o przygotowuje do druku trzecie wydanie informatora dla czytelników. Będzie on pomocą przy przeszkoleniu studentów w korzystaniu z biblioteki, a jednocześnie - dokumentacją warunków pracy czytelników i bibliotekarzy w Bibliotece UMCS od 1957 r., tj. od czasu otrzymania lokalu przy ul. Narutowicza 4.

Pełniejszy obraz dziejów Biblioteki przedstawia Kronika w maszynopisie, ss.35, którą do roku 1950 (wł.) napisała Helena Popielowa, a następnie do roku 1957 (wł.) - M. M. Jasienowicz. Wydarzenia od roku 1955 sygnalizuje Biuletyn biblioteczny. Źródłem wiadomości o Bibliotece są również następujące artykuły opublikowane w czasopiśmie:
T. Smółka: SOS Biblioteki Uniwersyteckiej.- Sztand.Ludu 1956 nr 284 s. 3; Kronika naukowa Biblioteki UMCS w Lublinie (1944-1957).- Rocznik bibliot. 2: 1958 s.561-564; Paweł Gdula 1891-1957 (wspomnienie póstmiertne). Rocznik bibliot. 2: 1958 s.344-346; Biblioteka (UMCS) czeka na własny gmach.- Kamień 1961 nr.18 30.IX. s.7, fot.; Jasienowicz: Biblioteka UMCS w Lublinie.- Bibliot. 22: 1955 nr 2 s.48; 15 lat Biblioteki UMCS.- Bibliot. lubel. 4: 1959 nr 4 s.10-13; Z działalności podsekcji Bibliotekarzy Szkół Wyższych. Ognisko naucz. 3: 1960 nr 7-8 s.26-7.

Na zakończenie podkreślić wypada, że warunki, w jakich wykonywane są te prace nie należą do najłatwiejszych. Wskutek trudności lokalowych od początku istnienia Biblioteki i bardzo szczupłego personelu dzienna usługowość zajmuje tyle czasu, że prace nad tematami indywidualnymi odkłada się na godziny wolne od zajęć, na popołudnia i niedziele. Są to wysiłki podejmowane z czystego zainteresowania lub ambicji, gdyż nie każda praca może być drukowana, a więc i wynagrodzona honorarium autorskim. I z tego względu, mimo wielkiej życzliwości Dyrekcji, która nie skąpi urlopów na konsultacje, wykończenie i korektę, mało jest na ogół zgłoszeń w corocznych planach.

Biblioteka przewiduje utworzenie oddziału prac naukowo-dydaktycznych; i wówczas - należy przypuszczać - ta działalność będzie bardziej skoordynowana. Przede wszystkim zaś bibliotekarze czekają na powiększenie personelu, gdyż z chwilą otrzymania nowych etatów poprawią się warunki i do pracy naukowej. Wtedy dopiero powiększy się ilość własnych wydawnictw.

Stefania Fedorko